

Šventojo KAZIMIERO

gerbimas Lietuvoje

Šventojo Kazimiero gerbimas Lietuvoje

Sudarytojos

NERINGA MARKAUSKAITĖ
SIGITA MASLAUSKAITĖ

LIETUVOS NACIONALINIS MUZIEJUS

UDK 23/28:7.04(474.5)(085)

Šv31

Knygos leidimą parėmė:

Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija

Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondas

Mokslinis konsultantas dr. Mintautas Čiurinskas

Tekstų autoriai:

Lijana Birškytė-Klimienė (L. B.K.), Dalia Grimalauskaitė (D. G.),
doc. dr. (hp) Giedrė Jankevičiutė (G. J.), dr. Dalia Klajumienė (D. K.),
Rūta Kuodytė (R. K.), dr. Neringa Markauskaitė (N. M.),
dr. Sigita Maslauskaitė (S. M.), Julija Normantienė (J. N.),
Rita Pauliukevičiutė (R. P.), Regina Razaliūnaitė (R. R.),
Regimanta Stankevičienė (R. S.), dr. Lijana Šatavičiutė (L. Š.),
dr. Birutė Rūta Vitkauskienė (B.R. V.), Gintautas Žalėnas (G. Ž.)

Bibliografiją parengė dr. Mikas Vaicekauskas

Vertėjai:

Mantas Adomėnas (iš anglų k.), Darius Antanavičius (iš lotynų k.),
Terėzė Dalecka (iš lenkų k.), Margarita Jevdokimova (iš rusų k.),
Petras Račius (iš prancūzų k.)

Fotografas Kęstutis Stoškus

Knygoje panaudotos Klaudijaus Driskiaus (p. 9, 11), Antano Lukšėno
(p. 64, 65, 160, 167, 171, 175, 178, 184, 185, 187–190, 192, 193, 196–198,
200, 201, 210, 211, 217, 388), kun. Vidmanto Šimkūno SJ (p. 13), Sigito
Varno (p. 214) nuotraukos, taip pat nuotraukos iš Sigutės Maslauskaitės
(p. 42, 520), Marijos Laimutės Toleikiénės (p. 15) asmeninių archyvų
ir „Aidu“ leidyklos archyvo (p. 38, 39)

Dailininkė Vida Ona Kuraitė
Redaktorė Nijolė Deveikienė

© Lietuvos nacionalinis muziejus, 2009

ISBN 978-9955-415-91-6

TURINYS

Šventasis Karalaitis: religinės ir meninės vaizduotės pilnatis
Neringa Markauskaitė, Sigita Maslauskaite, Paulius Subačius 7

1 Gerbimo ištakos ir pripažinimas XVI a.–XVII a. pradžioje	31
2 Gerbimo tradicijos suklestėjimas XVII–XIX amžiuje	45
Titulinės šventovės. Atvaizdai bažnyčiose	75
Atvaizdai iš koplyčių, bažnyčių ir vienuolynų	159
Liturginiai reikmenys	191
3 Gerbimo sklaida XIX a. II pusėje–XX a. I pusėje	221
Šv. Kazimiero seserų kongregacija	253
Šv. Kazimiero draugijos	269
Šv. Kazimiero jubiliejas 1922 metais	291
Titulinės šventovės. Atvaizdai bažnyčiose	301
Atvaizdai iš koplyčių, bažnyčių, vienuolynų ir mažosios architektūros paminklų	351
Liturginiai reikmenys	371
Šv. Kazimiero meninio atvaizdo konkursas 1943 metais	395
4 Gerbimas 1948–2004 metais	405
Jubiliejiniai šv. Kazimiero metai ir iškilmės: 1958, 1984 ir 2004-ieji	415
Titulinės šventovės. Altorių ir kiti atvaizdai	471
Liturginiai reikmenys	507
5 Varia, dubia	515
The Saintly Prince: Fullness of Religious and Artistic Imagination.	
Summary	523
Dokumentų vertimai	535
Įrašų vertimai	538
Literatūros sąrašas	540
Santrumpos	551
Rodyklės	553

Šventasis Karalaitis: religinės ir meninės vaizduotės pilnatis

Karalaitis Kazimieras (1458–1484), Katalikų Bažnyčios pripažintas šventuoju, popiežiaus Urbono VIII 1636 m. buvo paskelbtas Lietuvos Globėju, o Pijaus XII 1948 m. – viso pasaulio lietuvių jaunimo Globėju. Tvariōs, ilgametės pamaldumo ir pilietinio sureikšminimo tradicijos dėka šv. Kazimiero atvaizdai, jvairūs kiti regimieji religinio tikėjimo bei istorinės atminties ženklai sudaro ypatingos svarbos kultūrinį sluoksnį.

2004 m. sukako keturi šimtai metų nuo pirmųjų šventojo garbei Vilniuje surengtų didžiųjų iškilmių – oficialios viešo gerbimo Lietuvoje pradžios. Šia proga paskelbtų Jubiliejinių metų programa tapo postūmio atnaujinti istorines žinias ir religines patirtis, nuosekliai apžvelgti šv. Kazimiero kulto įkvėptą profesionalią bei liaudiškąją kūrybą. Lietuvos nacionalinis muziejus drauge su Vilniaus arkivyskupijos kurija surengė sukaktuvinę parodą „Šv. Kazimiero kultas ir ikonografija Lietuvoje“. Peržiūrėta kone visa Lietuvoje esanti ar su Lietuva glaudžiai susijusi vizualioji bei tekstinė medžiaga, bylojanti apie šventojo karalaičio gerbimą. Todėl parengtas leidinys gerokai pranoksta parodos apimtį. Juo siekiama pirmą kartą aprėpti šv. Kazimiero kulto ir atvaizdo raidos lietuviškąją visumą.

JUBILIEJINIAI METAI

Laikydamiesi 1300 m. Bonifaco VIII įvestos tradicijos popiežiai kas ketvirtį amžiaus skelbia Šventuosius, arba Jubiliejinius, metus, kuriais minimos krikščioniškojo laukimo sukaktys. Greta visuotinai švenčiamų Didžiųjų, Žmonijos Atpirkimo jubiliejų dalinės Bažnyčios, vyskupijos, vienuolių švenčia Jubiliejinius metus, skirtus valstybės krikšto, krašto ar kongregacijos šventujų globėjų gimimo, mirties – gimimo dangui, kanonizacijos ir kitoms sukaktims. Lietuvos vyskupai Jubiliejų buvo paskelbę ir 1984 m., minint 500-ąsias šv. Kazimiero mirties metines.

Jubiliejinių metų paskelbimas. 2004-uosius Šv. Kazimiero jubiliejiniais metais Vilniaus arkikatedroje paskelbė arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Kovo 4 dieną, kurią Bažnyčia švenčia kaip Šventojo Kazimiero, Išpažinėjo ir Lietuvos Globėjo, iškilmę, jis Ganytojo laišku kreipėsi į Lietuvos žmones:

Šiemet sukanka 400 metų nuo tų dienų, kai Lietuvos pasiuntinių iš Romos į Vilnių atgabenta popiežiaus brevė, leidusi karalaitį Kazimierą minėti reniant šventajam deramą iškilmę. 1604-ųjų gegužę vilniškių ir sostinės svečių džiaugsmas išsiliejo į didelę šventę, triumfo eiseną Vilniaus gatvėmis dangiškojo užtarėjo garbei. Buvo iškilmingai pašventintas pirmosios Šv. Kazimiero titulo šventovės kertinis akmuo. Todėl skelbiu šiuos metus Šventojo Lietuvos Globėjo Kazimiero jubiliejiniais metais. [...]

Mieli broliai ir seserys, šiais jubiliejiniuose metais kviečiu ir raginu jus aplankytį Vilnių, Aušros Vartų ir šv. Kazimiero, kuris buvo be galio atsidavęs Gailestingumo Motinai, miestą. Jūsų laukia gražios iškilmės, tauri muzika, teatralizuota eisenė. Suklupę prie vienintelio Lietuvos šventojo relikвиų apmąstykimė jo gyvenimą, karalaičio mums paliktą pavyzdį ir išvysime ne nusaldintų paveikslukų „šventuolėlį“, o drąsiai savo tikėjimą liudijusį kilnų ir dvasiškai patrauklų jaunuolį. Atsiverianti Europos tautų bendrijos erdvė, kurioje tiek daug kelių veda tollyn nuo Kristaus, iš mūsų pareikalaus dar sąmoningiau gyventi autentišku tikėjimu. Melskime europiečio karalaičio dangiškos globos, idant Dievo ir žmonių meilė būtų mūsų gyvenimo druska.

Tą dieną kardinolas A. J. Bačkis vadovavo pilnutėlėje Vilniaus arkikatedroje švēstai iškilmingai liturgijai. Šv. Mišias koncelebravo apaštalinis nuncijus arkivyskupas Peteris Stephanas Zurbriggenas, arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, vyskupas Juozapas Matulaitis, vyskupas Juozas Tunaitis ir apie septynias dešimtis kunigų. Kardinolas pamokslą pradėjo linkėjimu, kad Šv. Kazimiero jubiliejiniai metai paskatintų „ryžtingai žengti šventumo keliu“. Toliau pamokslininkas kreipė maldininkų akis į šventojo relikvijas – sarkofagą, kuris šia proga buvo iškeltas iš iprastinės vietas virš altoriaus Šv. Kazimiero koplyčioje ir pagerbiamas Arkikatedros centrinėje navoje:

Katedros viduryje prieš mus – šventojo Kazimiero karstas. Jame ilsisi palaiki žmogaus, kuris prieš penkis amžius turėjo daugybę pareigų, galimybių, pagundų. Tačiau iš galimybių jis pasirinko svarbiausią – šventėjimo kelią, pagundas atstumė, o pareigas išrikiavo į Dievui skirtamų dienos valandų gretą. Karsta malda dangaus Tėvui, nuoširdus pamaldumas Švenčiausiajai Mergelei ir užuojauta karališkų rūmų papédėje besiburiantiems neturteliams – štai kodėl jis tapo nemirtingas ir svarbus šių dienų žmogui.

Pažvelkime į šį karstą ir suklupę ant kelių tylioje maldoje susivokime, kad ir mūsų kūnas vieną dieną bus atiduotas žemės prieglobstini, tačiau mūsų siela yra nemirtinga. Nesvarbu, kiek mums liko gyventi šioje žemėje, svarbu tai, kad mes esame sukurti amžinybei. Žemiškasis gyvenimas mums siūlo daugybę pasirinkimų, o amžinasis tik du: dangų ir pragarą. Mūsų ryšys su Dievu žemėje nulems mūsų buvimą su Juo amžinybėje. Jeigu išmoksime mylėti, pasitikėti ir gyventi vienybėje su Jézumi šiame pasaulyje, būsime pakvesti su Juo praleisti ištisą amžinybę.

Šv. Mišios Vilniaus arkikatedroje 2004 m. kovo 5 d. Šv. Kazimiero sarkofagas iškeltas pagerbimui priešais didžiųjų altorių

Po šv. Mišių priešais šv. Kazimiero sarkofagą buvo sukalbėta malda Lietuvos Globėjui, sugiedota *Ausk Marijai rožių giją* – tradicinės lietuviškas sekimas iš viduramžių atėjusia ir, pasak hagiografinio pasakojimo, karalaičio mėgta giesme *Omni die dic Mariae*. Iš ilgą eilę sustoję tikintieji galėjo priartėti prie sarkofago ir pabučiavimu ar palietimu pagerbti šventojo relikvijas. Pamaldoms pasibaigus arkivyskupijos dvasininkai susirinko kurijoje, kur Vilniaus ordinaras, svečiai vyskupai, taip pat delegatas užsienio lietuviams katalikams prelatas Edmundas Putrimas ir Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos Romoje rektorius prelatas Algimantas Bartkus dalijosi mintimis apie Jubileinius metus, prisiminė, kaip 1984 m. Lietuvos Globėjas buvo pagerbtas amžinajame mieste.

Kovo 4 d. Šv. Kazimiero atlaidai buvo ypatingiau švenčiami ir atokesnėse vietovėse. Antai Vėžaičiuose viešėjęs Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ

priminė skaudžias šios bažnyčios istorijos dienas, kai sovietmečiu buvo kirviu iškapotas centrinio altoriaus šv. Kazimiero paveikslas. Ganytojas mokyklai ir Žemdirbystės institutui padovanojo knygų, o klierikai tikintieiams padalijo šv. Kazimiero paveikslėlių. Rugspjūčio pabaigoje Vėžaičiuose dar sykį paminėtas Lietuvos ir šios parapijos Globėjas – per miestelį nusitęsė iškilminga eisena, o po šv. Mišių surengta eucharistinė procesija su žemaičių „patriūbočiais“.

Iškilmingiau nei kasmet Lietuvos Globėjo iškilmė švēsta visose Lietuvos parapijose, daugelyje jų kovo 4-ąją arba artimiausią sekmadienį perskaitytas kardinolo A. J. Bačkio laiškas, skelbiantis Jubiliejinius metus. Panevėžio katedroje Jubiliejaus proga restauruota Jono Mackevičiaus freska „Stebuklas ties Polocku“, nutapta virš altoriaus, kai 1926 m. įkūrės Panevėžio vyskupiją šv. Kazimieras paskelbtas jos Globėju. Kovo 5 d. aukoti šv. Mišių su kardinolu A. J. Bačkiu į Vilniaus arkikatedrą susirinko Vėžaičių ir kitų titulinių Šv. Kazimiero bažnyčių, kurių Lietuvoje yra septyniolika, kunigai. Kovo 6 d. prie šventojo sarkofago kardinolas meldési su Vilniaus šv. Juozapo ir Telšių vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijų auklétiniais bei vadovybe. Tikintieji galėjo pagerbti šventojo relikvijas Arkikatedros centrinėje navoje iki kovo 7 d., vėliau jos sugrižo į nuolatinę vietą karalaičiui dedikuotoje koplyčioje.

Centrinės iškilmės. Per pagrindines Jubiliejinių metų iškilmes, Vilniuje vykusias gegužės 8–9 d., siekta šiuolaikiškai atkartoti svarbiausius 1604 m. gegužės 10–12 d. įvykių momentus – miestiečių eiseną, Šv. Kazimiero bažnyčios kertinio akmens šventinimą, Jézuitų akademijos studentų vaidinimus. Matyt, istorinio autentiškumo ir sudabartinimo harmonija turėjo įtakos, kad iškilmėse nedominavo šventojo stebuklų, jo užtarimo priešnantis Maskvai vaizdiniai, tokie aktualūs ankstesnais metais. Kur kas labiau siekta pabrėžti karalaičio teikiamą pavyzdį, kaip likti ištikimiems savo žmogiškajam pašaukimui vis primygtiniau siūlomų vienadienių malonumų ir vartojimo pagundų apsupty. 2004 m. gegužės 1 d. tapusi pilnateise Europos Sajungos nare Lietuva gegužės 9-ąja pirmą kartą šventė *Europos dieną* kaip oficialią atmintiną dieną. Šių įvykių ir Jubiliejinių metų centrinių iškilmių sutapimas paskatino plėtoti šalies krikščionėjimo bei europėjimo kelio, šv. Kazimiero kaip europiečio karalaičio motyvą, iškeltą metais anksčiau, 2003 m. kovo 4 d. paskelbtame Lietuvos vyskupų kreipimesi dėl stojimo į Europos Sajungą¹.

Į iškilmes popiežius Jonas Paulius II atsiuntė savo oficialų atstovą kardinolą Achille Silvestrini². Gegužės 5 d. atvykęs popiežiaus pasiuntinys pirmiausia aplankė Vilniaus arkikatedrą ir meldési prie Lietuvos Globėjo karsto; prieš išvykdamas gegužės 11 d. jis Šv. Kazimiero koplyčioje aukojo šv. Mišias.

¹ Plg.: „Mūsų tautos krikštytojai Mindaugas, Vytautas ir Jogaila atvedė ją į Europos valstybių šeimą. Mūsų žemės globėjas šv. Kazimieras dėvėjo europiečio karalaičio karūną. Skaudžiai išgyvenome nuostolius, kuriuos Lietuva patyrė, kai carinė valdžia, vėliau sovietiniai okupantai bandė nutraukti su katalikiškais kraštais siejančius ryšius. Taigi daug šimtmečių esame Europoje, belieka garsiai pasakyti, kad norime joje būti“. „Lietuvos vyskupų kreipimasis dėl stojimo į Europos Sajungą“, in: *Bažnyčios žinios*, 2003, Nr. 5.

² Achille Silvestrini (g. 1923 Brisighelloje, Italija) kunigu išventintas 1946 m. Studijavo Bolonijos, Popiežiškajame Laterano universitetuose, Šv. Sosto diplomatinėje akademijoje. Nuo 1953 m. dirbo Vatikano Valstybės sekretoriato ir Viešųjų reikalų taryboje, joje 1979–1991 m. ėjo sekretoriaus pareigas. 1979 m. konsekruotas vyskupu ir pakeltas arkivyskupu, 1988 m. įresdintas į kardinolų kolegiją. 1991–2000 m. buvo Ryti Bažnyčių kongregacijos prefektas, vėliau emeritas.

3

Zaccaria Ferreri, Palaimintojo Kazimiero Išpažinėjo gyvenimas

Vita Beati Casimiri Confessoris... a Reverendissimo patre domino Zacharia Ferrerio...;

[Cracoviae, 1521], [28] l.; konvolutas; 19,5x14 cm

Illustracija antrame lape: Šv. Kazimieras. Nežinomas daulininkas, 1521 m.; medžio raižinys; 12x9 cm

VUB II 2228

Jr. raižinyje: *Regni Poloniae. Ducatus Lituaniae*, po atvaizdu: *B. Casimirus Regis Casimirii filius quattuor Regum et unius Cardinatis germanus ac Ludovici Hungarice et Boemice Regis patruus*.

Seniausias žinomas šv. Kazimiero atvaizdas išspausdintas pirmojoje jo biografijoje *Vita Beati Casimiri Confessoris*. Biografijos autorius – popiežiaus Leono X specialusis legatas vyskupas Zaccaria Ferreri.

Raižinyje šv. Kazimieras parodytas su kunigai kštika karūna, vilki kailinius, vienoje rankoje laiko leliją, kita – rožinį. Atvaizdo apačioje įkomponuoti herbai: Lietuvos Vytis ir Lenkijos erelis. Kai kurie tyrinėtojai nurodo, kad karalaičio Kazimiero veido bruožai išduoda Jogailaičių ir Habsburgų giminės tipą, ir pažymi, kad vyskupas Ferreri klausinėjo liudininkus, kurie pažinojo ar buvo sutikę palaimintaji ir kurie knygos autoriu galėjo šiek tiek papasakoti ir apie karalaičio Kazimiero išvaizdą.

Lit.: Papée, 1905, p. 431; Ivinskis, 1955, p. 131, il. įklja tarp p. 128–129; Reklaitis, 1958, p. 168–169; *Katalikų kalendorius žirynas*, 1984, p. 116, 119, 124; Rabkauskas, 1993, p. 61–73; *Vilniaus universiteto bibliotekos paleontipai*, 2003, p. 166; Ališauskas, 2004, p. 29; Čiurinskis, 2004, p. 8–15, 45–117; Maslauskaitė, 2004, p. 112–121.

S. M.

4

Venerabilis Icon

Paveikslas: nežinomas dailininkas, XVI a. (po 1535 m.), atnaujintas 1594 m.; medis, tempera; 75×46 cm
Aptaisas: nežinomas aukštasakalis, XVIII a. pr.; sidabras; kalstymas, puncaivimas, graviravimas, aukštaivimas; 75×46 cm
Restauruota 1985 m. LDM RC

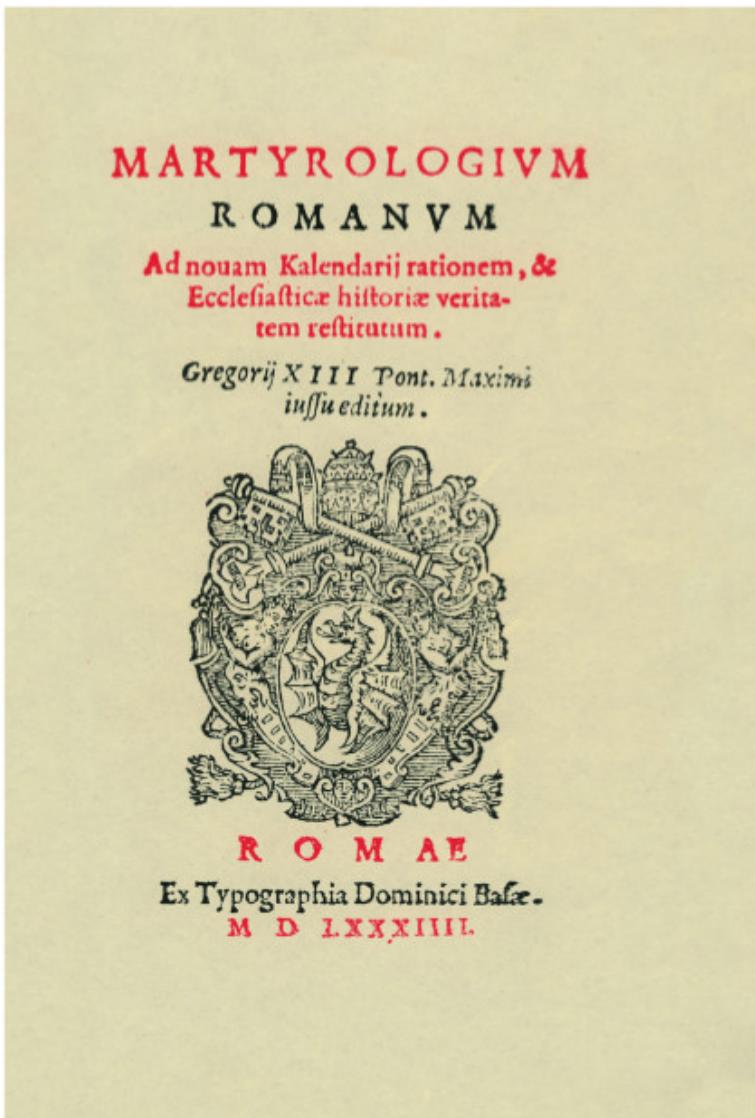
Vilnius Šv. vyskupo Stanislovo ir šv. Vladislovo arkikatedra bazilika, Šv. Kazimiero koplyčia
Iš apačioje kairėje: *IVSTVS VT PALMA FLO/REBIT SICVT CEDRVS / LIBANI MULTPLICABITUR / 1594 RENOVATVM* (Teisus žydė kaip palmė, auga kaip Libano kedras [Ps 91,13]. Atnaujinta 1594 [metais])
Venerabilis Icon visada buvo minima pirmoji tarp Vilniaus katedros brangenybių ir turėjo išskirtinę reikšmę šventojo gerbimui. Tai garsiausias šv. Kazimiero atvaizdas, kitaip dar vadinamas „Trirankiu Kazimieru“.

Pirmą kartą trijų rankų atsiradimo tradicija buvo užfiksuota 1689 m. diplomato Bernhardo Leopoldo Tannerio Vilniaus aprašyme. 1985 m. atlikę restauravimo tyrimų medžiaga leidžia teigti, kad atvaizdas niekada nebuvę pertapytas; dvi dešiniosios šv. Kazimiero rankos su lelija yra vienalaikės. Veikiusiai Vazų laikais atraujiniant paveikslą, ant šventojo karalaičio krūtinės buvo pavaizduotas Aukso Vilnos ordinės, ypač brangus šiai dinastijai. Anksčiau ant šv. Kazimiero krūtinės buvo nutapytas medalionas su Dievo Motinos su Kūdikiu atvaizdu.

Šalt.: VUB RS, f. 4, b. 35808, p. 9, 11, 62; LDMA, f. 1, ap. 4, b. 227 (rest. prot. 115/4515, inv. ap. 2567).
Lit.: Tanner, 1689; Zahorski, 1904, p. 96–98; Papée, 1905, p. 427–438; Reklaitis, 1958, p. 168–171; Niewiero, 1970, p. 83; Reklaitis, 1999, p. 107–111; Laucevičius, Vitkauskienė, 2001, p. 127; *Vilniaus katedros lobynas*, 2002, p. 236, 247; Maslauskité, 2004, p. 112–121.

S. M.

5

Romos martirologijus

Martyrologium Romanum ad novam Kalendarii rationem et Ecclesiasticae historiae veritatem restitutum...

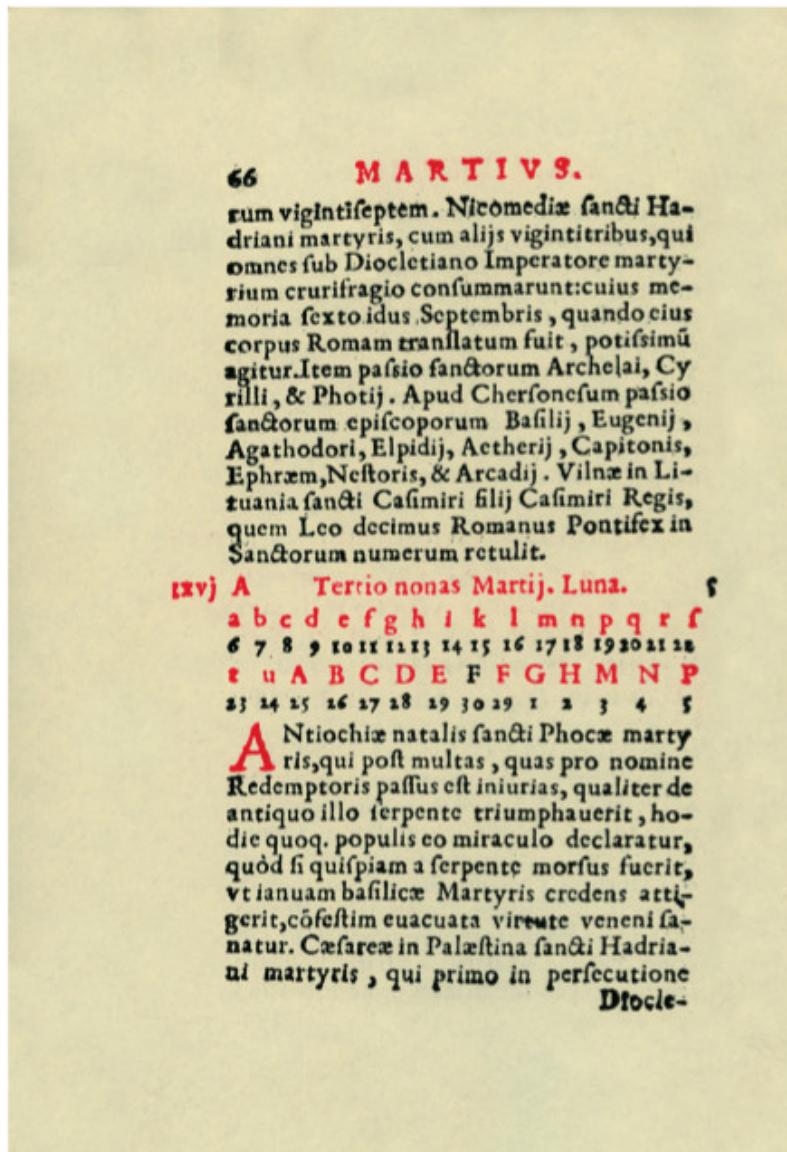
Romae, 1584

Kopijos iš „Aidų“ leidyklos archyvo

Pirmą kartą Kazimieras kaip šventasis paminėtas 1583 m. Romoje išleistame martirologijuje.

1584 m. popiežiaus Grigaliaus XIII nurodymu martirologijus tampa Bažnyčios liturgine knyga. Antraštė skelbia, kad martirologijus buvo patikslintas pagal naujačių kalendorių ir Bažnyčios istorijos tiesas.

Martirologijuje šalia kitų kovo mėnesį minimų šventujų rašoma: „Vilniuje, Lietuvoje, šv. Kazimieras, karalius Kazimiero sūnus, kurį Romos popiežius Leonas paskelbė šventuoju.“ Šis istorinis dokumentas paliudija, kad buvo manoma, jog jau popiežius Leonas X įrašė šv. Kazimierą į šventujų gretas.

Teksto fragmentas, kuriamė paminėtas šv. Kazimieras (5)

Istorikų nuomone, šis įrašas buvo klaida. Kita vertus, įrašas pagreitino kanonizacijos įteisinimą, ir 1602 m. Vilniaus kanauninkui Grigaliui Svencickiui buvo perduota popiežiaus Klemenso VIII brevé, leidžianti švęsti Šv. Kazimiero šventę Lietuvos ir Lenkijos.

Lit.: Rabikauskas, 1993, p. 80; Rabikauskas, 2002, p. 217–219.

N. M.

CLEMENS. PP. VIII.

6

Popiežiaus Klemenso VIII brevė *Quae ad Sanctorum*

Roma, 1602 m. lapkričio 7 d.
Pergamentas; 37,3×52 cm

Breve buvo baigtas 1517 m. prasidėjęs karalaičio Kazimiero kanonizacijos procesas.

Ja oficialiai pripažintas karalaičio Kazimiero, kaip šventojo, gerbiamos Lietuvoje ir Lenkijoje.
1603 m. gegužės mėnesį breve iš Vilnių iš Romos atvežė Vilniaus kanauninkas Grigalius

Svencickis. Ji buvo užantspauduota raudonu vaškiniu popiežiaus „Žvejo antspaudu“.
Lit.: *Theatrum s. Casimiri*, 1604; Kurczewski, 1910, p. 284–286; Ivinskis, 1955, p. 99–101; Rabikauskas, 1993, p. 92–97.

92-93;

1

**Šv. Kazimieras su šv. Adalbertu Vaitiekumi, šv. vyskupu Stanislovu, šv. Vaclovu
ir šv. Florijonu**

Nežinomas dailininkas. XVII a. pr. (?)
Popierius, vario raižiny; 8,9×12,5 cm
LNM G 2587

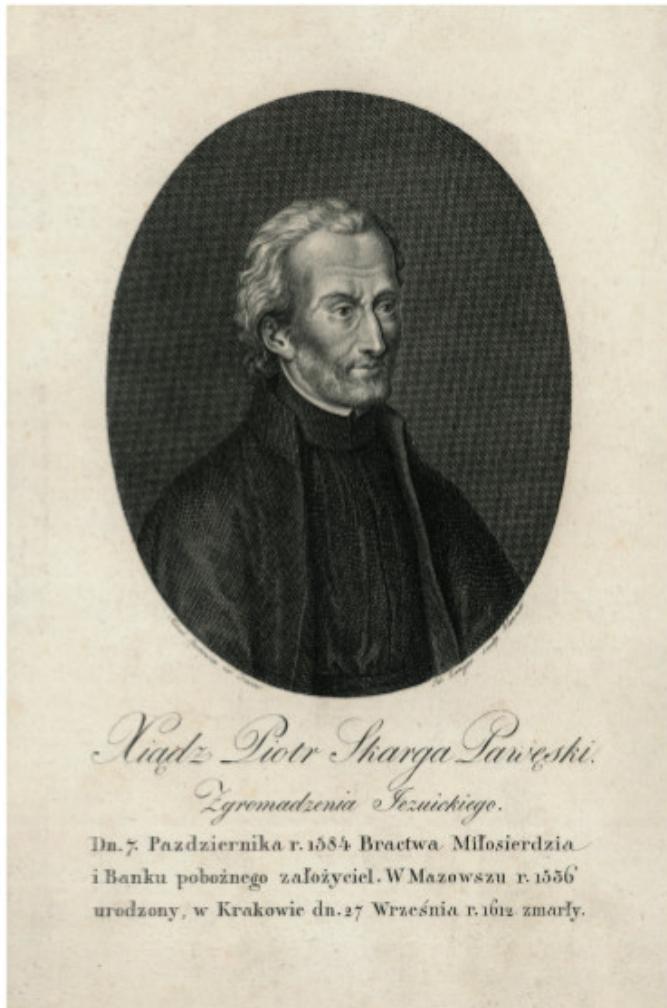
Be 1602 m. popiežiaus Klemenso VIII brevės *Quae ad Sanctorum*, dar vienas svarbus įvykis, plačiai atvėrės kelią šv. Kazimiero atvaizdų paplitimui XVIII a., – tai jo „ivesdinimas“ į pagrindinių Lenkijos ir Lietuvos globėjų gretas 1605 metais. Kaip skelbia vyskupo Zbignevo Olesnickio statutas, šv. Adalbertas Vaitiekus, šv. vyskupas Stanislovas, šv. Vaclovas ir šv. Florijonas nuo 1436 m. buvo tituluojami Lenkijos globėjais.

Spėjama, kad raižiny buvo išspausdintas 1606 m. (arba kitų leidimų) mišiolo *Missae propriae patronorum et festorum Regni Poloniae* antraštiniame lape. Šio atvaizdo kartotė aptinkama ir 1711 m. mišiolo leidime (kat. 2, 17).

Kompozicijos centre, šalia aukščiau išvardytų globėjų, įterpiama kanoninė šv. Kazimiero figūra su pagrindiniai atributai – kryžiumi ir lelija rankose. Nuo tada šv. Kazimieras pradedamas vaizduoti šalia didžiųjų šventųjų visoje Lenkijos Karalystėje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaičių stotyje.

Lit.: Estreicher, 1908, p. 424–425; Rożek, 1980, p. 89; Chrościcki, 1983, p. 29; Knapinski, 1999, p. 472; Mašlauškaitė, 2004, p. 112–121; Mašlauškaitė, 2004a, p. 276.

S. M.

Xiadz Piotr Skarga Paręski.
Zgromadzenia Jezuickiego.

Dn. 7. Października r. 1584 Bractwa Miłosierdzia
i Banku pobożnego założyciel. W Mazowszu r. 1556
urodzony, w Krakowie dn. 27 Września r. 1612 zmarły.

2

Petras Skarga (1536–1612)

Dail. Michael Stachowicz, raiz. Sebastian Langer. Apie 1842 m.

Popierius, vario raizinys; 19,3x12,7 cm

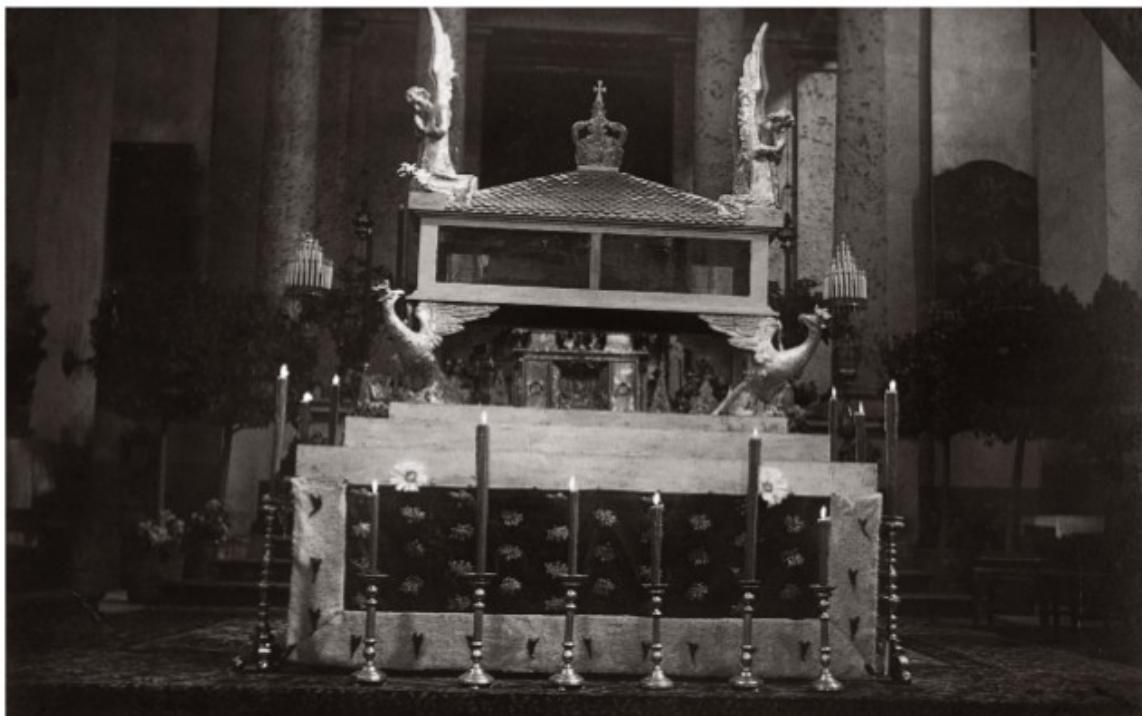
LNM IM ik 110

Sign. po atvaizdu: *Michael Stachowicz del[ineavit] Cracoviæ Seb[astian] Langer sculp[itu]r Viennæ (Pieś Michaelis Stachowicius, Krokuva, išraižė Sebastianas Langer, Viena)*

Jr. raizinysje: *Xiadz Piotr Skarga Paręski. / Zgromadzenia Jezuickiego. / Dn. 7. Października r. 1584 Bractwa Miłosierdzia i Banku pobożnego założyciel. W Mazowszu r. 1556 urodzony, w Krakowie dn. 27 Września r. 1612 zmarły.*

Pirmasis Vilniaus jézuitų akademijos rektorius Petras Skarga, pamokslininkas, jézuitų Gailestingumo brolijos ir paskolų kasos, vadinosmos „Mons pietatis“, steigėjas. 1579 m. paraše *Šventuuj gyvenimus* ir šios knygos 1610 m. leidime išspausdino Šv. Kazimiero gyvenimo aprašymą (kat. 2, 3).

Lit.: *Katalog portretów*, 1994, p. 286; *Katalog portretów*, 1999, p. 160 (kat. 4.4850). N. M.

103

Šv. Kazimiero sarkofagas Vilniaus katedroje

Nežinomas fotografas. Vilnius, 1922 m. gegužės 27–30 d.
8,5x13,5 cm

LNM ATV 21718

Jr. ranka kitoje pusėje: *Sarkofag z Relikwiami Sgo Kazimierza w Kościele Katedralnym Wileńskim
w dniu 27, 28, 29, 30 Maja 1922 r.*

Nuo traukoje – iš medžio išdrožtas ir pasidabruotas sarkofagas. Ji suprojektavo
Ferdinandas Rusčicas, padirbino Boleslovas Balzukevičius.

Šalt.: LMB RS, f. 43, b. 19951, l. 19–20.

Lit.: Gustaitė, 2002, p. 393; Andriulytė, 2006, p. 68–71, il. 1. N. M.

104

Procesija su šv. Kazimiero relikvijomis

Nežinomas fotografas. Vilnius, 1922 m. gegužės 28 d.

8,5×13,5 cm

LNM ATV 21715

Jr. ranka kitose pusėje: *Procesja z Relikwiami Są Kazimierza w dniu 28 Maja 1922 r. przez plac Katedralny.*

Antrają iškilių dieną po šv. Mišių, apie dyvilką valandą, šventojo sarkofagas su relikvijomis buvo išneštas iš Vilniaus katedros ir iškilmingai nešamas į Šv. Kazimiero bažnyčią. Procesijoje dalyvavo jėvarios draugijos bei organizacijos su savo vėliavomis, sarkofagą nešė dyvlika kunigų, pirmose gretose žengė Vilniaus kapitulos nariai, už sarkofago įėjo vyskupai, valdžios atstovai, juos lydinti tikinčiųjų minia.

Šalt.: LMAP RS, f. 43, b. 19951, l. 19–20.

Lit.: Gustaitė, 2002, p. 393; Andriulytė, 2006, p. 70, il. 3.

N.M.

105

Procesija su šv. Kazimiero relikvijomis Pilies gatvėje

Nežinomas fotografas. Vilnius, 1922 m. gegužės 28 d.

13,5×8,5 cm

LNM ATV 21716

Ir. ranka kitoje pusėje: *Proceja z Relikwiami św. Kazimierza w dniu 28 Maja 1922 r. przez ulicę Zamkową w Wilnie.*

Procesijos priekyje buvo nešamas altorėlis, spėjama, su šv. Stanislovo ir šv. Kazimiero atvaizdais.

Šalt.: LMAP RS, f. 43, b. 19951, l. 19–20.

Lit.: Gustaitė, 2002, p. 393; Andriulytė, 2006, p. 70.

N. M.

106

**Procesija su šv. Kazimiero relikvijomis
prie Šv. Kazimiero bažnyčios**

Nežinomas fotografas. Vilnius, 1922 m. gegužės 28 d.

13,5×8,5 cm

LNM ATV 21714

Ir. ranka kitoje pusėje: *Proceja z Relikwiami i u. Kazimierza i w. dniu 28 Maja 1922 r. przed Kościołem Sg. Kazimierza w Wilnie.*

Sarkofagas su šv. Kazimiero relikvijomis buvo jneštas į

Šv. Kazimiero bažnyčią pro puošnius vartus, pastatytus iškilminge prie šventovės. Tą pačią dieną relikvijos buvo parneštos į Vilniaus katedrą.

Šalt.: LMAP RS, f. 43, b. 19951, l. 19–20.

Lit.: Gustaitė, 2002, p. 393; Andriulytė, 2006, p. 70, il. 4.

N.M.

107

Vilniaus katedros kapitulos kanauninko kryžius

Lenkija, 1918–1939 m.

Kryžius: sidabras, emalis; auksavimas; 60×60 mm; pakabukas: sidabras; 28×13 mm;
kaspinas: šilkas, ripsas; 865×39,5 mm

LNM M 2167

Malto kryžiaus formos dirbinys su pakabuku
ir kaspinu.

Avt.: dviejų aukštų. Pirmas – kryžius, aštuonių jo galai užbaigtai dekoratyviniais
bumbulais; tarp raudonai emaliuotų kryžiaus skersinių – baltoji ir žalios spalvos
lelijų žiedai. Antras aukštasis – medalionas – skydas, papuoštas kanigaikštio mantija
ir kepure, Jame, žydro dangaus fone – ſv. Kazimiero reljefas.

Rev.: dviejų aukštų. Pirmas – tokis pat kaip averse kryžius, tik jo skersiniai emaliuoti
žydrai. Antras aukštasis – ovalo formos medaliionas, Jame, žydrame fone – profiliuota
Šv. Kazimiero monogramma SC, dekoruota kanigaikštis kepure. Apvadas žalias,
su haliu ir emaliuotas ſv. Andriejaus kryžiaus šonuose, viršuje ir apačioje.

Pakabukas: ištęsto ovalo formos, su Lenkijos ereliu.

Kaspinas: skirtas kabinti ant kaklo, mėlynos spalvos.

R. K.

114

Kamajų Šv. Kazimiero bažnyčia

Archit. Florian Wyganowski. Pradėta statyti 1909 m., konsekrūota 1922 m.

Panėvėžio vyskupija

Nežinomas fotografas. Apie 1938 m.

LCVA neg. 13590-04

Pirmaoji medinė Šv. Kazimiero bažnyčia Kamajuose buvo pastatytą 1635 metais. Jai sudegus, 1737 m. iškiilo antroji šventovė. Bažnyčiai sunykus (nugriauta 1897 m.), klebonas J. Jokimas pastatė naują mūrinę šventovę, vyskupas Pranciškus Karevičius ją konsekravo šv. Kazimiero titulu.

Tai neogotikos stiliaus, stačiakampio plano pastatas su dvem bokštais fasade. Bokštų smailią formą buvo neįprasta, palyginti su kita Lietuvos neogotikos architektūros paminklais, – matyt tiesioginė Rygos sakralinės architektūros įtaka bažnyčios architektui ir inžinieriui Florianiui Wyganowskiui, anksčiau dirbusiam Rygoje. Vienas bokštas 1944 m. buvo sužalotas, o pokario metais pažeminti abu bokštai. Bažnyčios interjeras buvo atnaujintas 4 dešimtmetyje. Įrengti Karaliaučiuje pagaminti vargonai, medžio meistras Aleksandras Zaborskis sukūrė tris neogotikos stiliaus altorius.

Dabar didžiajame altoriuje kabo 1949 m. nutapytas šv. Kazimiero paveikslas (kat. 4. 111).

Šalt.: Vytautas Kneižys, Kamajų bažnyčios istorinė apybraiža, 1991. VAA, f. 1019, ap. 11, b. 1790, l. 4–6; Indrė Kačinskaitė, Kamajų Šv. Kazimiero bažnyčia, 2005. KPC DS.

Lit.: Alekna, 1927, p. 30; Krūčiūnas, 1998, p. 606–612; *Katalikų kalendorius žinynas*, 1984, p. 127; Kvilklys, 1984, p. 186–189; Blaževičius, 1995, p. 12–15.

N. M.

115

Naujosios Vilnios Šv. Kazimiero bažnyčia

Archit. Seweryn Houwalt, inž. archit. Adolfas Bankovskis (Bąkowski),
inž. archit. Kazimieras Sihe strovičius-Dobroinskis
Pastatyta 1911 m., restauruota XX a. 7–8 deš.
Vilniaus arkivyskupija

Bažnyčios Naujojoje Vilnioje statybos klausimas iškeltas apie 1905 metus. Po metų buvo įsteigta Naujosios Vilnios parapija, gautas Vilniaus generalgubernatorių leidimas statyti bažnyčią. Statybos komitetui vadovavo kun. Anicetas Butkevičius (Butkiewicz). Kai kurie parapijos tikintieji dovanėjo žemės sklypus, dauguma au kojo pinigų, dirbo statybose. Vienas iš bažnyčios statybos rėmėjų buvo Naujosios Vilnios fabriko savininkas Wezeris. Bažnyčia neogotikos stiliaus, lotyniškojo kryžiaus plano, trinavė. Pagrindiniame fasade iškeltas bokštas. Sumūryta iš gelšvų plytų, netinkuota. Šventoriaus vartai atgręžti į pagrindinį bažnyčios fasadą, atitinka bažnyčios architektūrą.

Dokumentų vertimai

1. 6

Popiežiaus Klemensu VIII brevė, duota 1602 m. lapkričio 7 d., kurią sudaro leidimas Lenkijoje ir Lietuvoje šventi šv. Kazimiero liturginę Šventę sub dupliciti ritu pagal Romos brevijoriaus rubrikas ir Šventajam skirti skaitiniai bei maldos

Popiežius Klemensas VIII

Amžinam dalyko atminimui. Kas yra svarbu skleidžiant šventujų, kuriuose šlovinamas Dievas, garbinimą, mes tai mielai suteikiame, ypač kai to prašo ir trokšta pamaldūs karaliai bei kiti tikintieji Kristui ir kai matome, jog ir kitaip požiūriais tai išganingai dem Viešpatyje. Taigi išklausę mums iš savo pusės išsakyti mūsų brangiausio sūnaus Kristuje Zigmanto Trečiojo, šviesiojo Lenkijos ir Švedijos karaliaus, nuolankią maldavimą ir atsižvelgdami į garbingųjų mūsų brolių, Šventosios Romos Bažnyčios kardinolų paskirtų prižiūrėti šventąsias apeigas ir ceremonijas, valią, sawo apaštališkąja valdžia šiuo raštu suteikiame ir leidžiame, kad visoje Lenkijos Karalystėje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir visuose joms pavaldžiuose kraujose šventojo išpažinėjo Kazimiero iš karališkosios Lenkijos karalių Jogailaičių giminės, kuris mūsų pirmatko laimingo atminimo popiežiaus Leono X buvo įrašytas į šventųjų sąrašą, šventės dieną viisi tiek pasaulietinei, tiek vienuolių dvaisininkai, tiek viésai bažnyčiose, tiek privačiai būty galima švesti *sub dupliciti ritu* pagal Romos brevijoriaus rubrikas su žemiu surašytomis jam skirtomis maldos ir skaitiniais, peržiūrėtais ir patvirtintais tos pačios kardinolų Šventųjų apeigų kongregacijos; tam netrukdyti apaštališkosios konstitucijos ir potvarkiai ar jeigu kur tokia šventinė diena nebūtu įrašyta į kalendorių ir Romos brevijorių, taip pat bet kokie priešangi nuostatai. Kovo 4 dieną tebūnė skaitomos tokios kanoninės valandos, skirtos šv. Kazimierui. Malda: „Dieve, kuris karališkoje prabangoje išsaugojai Tavo išpažinėjo šventojo Kazimiero dvasią nepaliestą pasaulio vilionių, meldžiame, padaryk, kad Tavo tikintieji taip įsitvirtintų Tavo meilėje, kad ir žemiškuosis dalykus paniekintų, ir visuomet siektų dangiškųjų. Per mūsų Viešpatį“ ir t. t. Visa kita – iš bendrų išpažinėjams ne vyskupams [tekstų] per abeju mišparus ir per valandas. Antifonus, himnai, kreipiniai, atliepai. Pirmojo nokturno skaitiniai iš Išminties knygos: „Teisusis, jei būtų pirmo laiko mirties užkluptas“ ir t. t. ir visa kita iš bendrų išpažinėjams ne vyskupams [skirtų kanoninių valandų tekstu]. O antrojo nokturno skaitiniai tokie: Ketvirtasis skaitinys: „Šventasis Kazimieras, gimęs tévu Kazimieni III, Lenkijos karaliui, ir motinai Elzbietai Austrei, Romos imperatoriaus Alberto dukteriai, labai pamaldžiai moteriai, vaikystę ir didelį dalį jaunystės praleido su geriausiais mokytojais, siekdamas mokslo ir dorybių. Kai pasiekė tuos jaunystės metus, kuomet kiti dažniausiai yra įpratę atsiduoti malonumams, tuo susivadymu pažabojavo savo kliniškumą ir jausmus, jauną kūną sekindamas šurkšcia ašutine ir nuolatiniai pasninkais, paniekių nės karališkos lovos minkštumą ir gulėdamas ant plikos žemės. Jam buvo tapę įpročiu vidury nakties slapta ateiti prie bažnyčios ir prieš jos duris prigludus veidu prie žemės melstis Dievo didybėi. O mintyste Dievo vyras karstai ir nenuildamas mastydavo apie Dievo kančią ir didingoje Mišių aukoje dalyvaudavo taip susitelkęs ir mintyse pakilęs prie Dievo, kad aiskai atrodydavo esantis pagavimė“. Penktasis skaitinys: „Šiaip jau būdamas labai iškalbus, kalbédavo taupiai bei santūriai ir daugiausia apie dorybių kilnumą, Dievo šlovę bei kaip į sveiką protą ir dorą gyvenimą sugražinti artimą, besivoliojant bjauriame nuodėmių purve. Labai uoliai siekė išnaikinti rusenę schizmą. Išsirūpino, kad jo tévas Kazimieras išleistų įstatymą, draudžiant schizmatikams statyti naujas šventoves ir atstatinėti jau pastatytas, griūvančias nuo senumo. Visuomet padėdavo vargšams, našlėms, našlaičiams ir pri-spauštisems ir todėl pelnė tévo ir likimo pažemintįjų apgynėjo var-dą. Pagaliau nuo kūdikystės iki pat paskutinio savo gyvenimo atodū-

sio išsaugojo nepažeistą ir nesuuptą skaistumą, nes tvirtai pasirinko verčiau mirti, nei, sunkiai susirges, gydytojų patarimu prarasti dorumą ir nekaltybę.“ Šeštasis skaitinys: „Dievo ikvėptas numatė savo mirties dieną ir, stiprėjant ligai, priėmės šventąjį viatiką po dviejų dienų, kai pats buvo iš anksto sakęs, apsuptas kunigų ir vienuolių, tyrajų sielą, išvaudotą iš kūno pančių, patikėjā ir atidavé į Visagilio Dievo rankas 25-aisiais savo gyvenimo metais. Jo kūnas garbingai ilisi palaidotas Vilnius katedroje. Po jo mirties negausi Lietuvos kariuomenė, staiga ir nelauktai išsiveržus galingai apginkluotai Maskvėno kariuomenei, padariusi jądaž palaimintajam Kazimierui, jo lyg vado, pasirodžiūsio ore, vedama, visiškai sunaikinus prieš pelnę garsią pergalę. Vilniuje mirusi mergaitė, vardu Uršulė, tėvų munešta prie šventojo kapo, bere-gint atgavo ankstynę gyvybę. Be to, daugelis aklujų jo užtarimu susi-grąžino regejimą, daugelis luosij – gebėjimą vaikščioti, o sergančiųjų – sveikatą, ir dar šiandien susiražina, Dievui tuo parodant ypatingą savo tarto šventumą. Jų popiežius Leonas X įtraukė į šventųjų skai-čių“. Trečiojo nokturno skaitinai iš homilijos: „Tebūnie jūsų strėnos sujuostos“ ir t. t. Devintas skaitinys iš tos dienos homilijos, paminint šventąjį popiežių ir kankinį Liucijų. Šventojo Kazimiero Mišios. „Tei-siojo burna skelbia išmintį“ ir t. t. ir visa kita iš bendrų išpažinėjui ne vyskupui ir ne abatams [skirtų tekstu], išskyrus specialias jame skirtas maldas, kurios pateikiamos toliau. Malda: „Dieve, kuris karališkoje prabangoje“ ir t. t. kaip [pateikta] aukščiau. Sekreta: „Priimk, gailes-tingasis Dieve, šias Tavosios tautos atmašas ir maloninai išklausyk jos, danguas malonių troštančios, prasymus. Per mūsų Viešpatį“. Po komunijos: „Dangiškuoju maistu pasisotinę visi ieškome Tavo prie-globščio, Viešpatie, kad mus, daugybės nuodėmių sliegiamus, šventojo Kazimiero nuopelnai pakylėtų prie Tavęs. Per mūsų Viešpatį Jėzū Kristų“ ir t. t. Duota Romoje, prie Šventojo Morkaus [bazilikos], pri-dedant Žvejo žiedo antspaudą, 1602 m. lapkričio 7 dieną, vienuolik-taisiais mūsų pontifikato metais.

M. Vestrijus Barbaias

Iš knygos: *Šv. Kazimiero gyvenimo ir kulto istorijos ialtiniai*, sudarė, vertė, jvadą ir paaiškinimus paraše Mintautas Čiurinskas, Vilnius: Aida, 2003, p. 219–223.

3. 98

Šv. Kazimiero kanonizacijos 400 metų sukakties minėjimo komiteto posėdžio protokolas

1922 m. gegužės 9 d.

1. J. E. vyskupas Matulaitis pradėjo posėdį ir perskaite posėdžio dienotvarą. Po to J. E. informavo, kas jau padaryta iškilmių klausimui.

2. Buvo perskaitytas 1921 m. gruodžio 14 d. Komiteto posėdžio protokolas, tada vyskupas nurodė, kokie pakeitimai buvo padaryti gruodžio 14 d. nutarimuose.

3. P. Jelenska Lenkių katalikiškos sąjungos vardu siūlo ponų narių pagalbą apgyvendinant pakviestus vyskupus. Kunigas infulatas Mi-chalkevičius teigė, kad turint omenyje iškylančius sunkumus nejma-noma suengti iškilmių didesniu mastu, vien tik vyskupijoje.

J. E. motyvavo iškilmių apribojimą iki iškilmių vyskupijoje.

Prof. Jarockis teigia, kad štos iškilmės – tai ne tik vyskupijos, bet ir bendra lenkiška šventė. Nereikia taikyti apribojimų. Išlaidos nebus pemelyg didelės. Be to, piligrimai turės pinigų pragyvenimui.

Viceprezidentas Lokucevskis sako, kad sunkumų dėl maitinimo nebus, net jeigu atvyktų didesnis skaičius svečių. Sunkumų gali atsi-rasti tik dėl apgyvendinimo, bet ir juos galima išspręsti.

J. E. paaikiina, kad „vartai neuždaryti“, bet tik nebus oficialių kvie-timų. Bus pakviesti tik kaimyninių vyskupijų vyskupai.

P. Ostreika siūlo pakviesti Varšuvos arkivyskupą kardinolą Ka-kowskį. Aukščiausią Bažnyčios hierarchų dalyvavimas pakelsių iš-kilmų svarbą žmonių akse.

Nutarta pakvesti kardinolą Kakowski, o kitus vyskupus tik informuoti. Reikia turėti paruoštą butą tiems vyskupams, kurie galbūt atvažiuos be oficialaus kvietimo. Dalyvaujančios ponios siūlo vyskupams paviešeti jų namuose.

4. Prof. Jarockis klausia, kodėl perskaitytoje iškilmių programoje pabrėžta, kada bus sakomi pamokslai lietuviškai, o nieko nepasakyta, kada lenkiškai.

Buvo paaškinta, kad tik 8 val. ryto ir po mišparų vyks lietuviškos pamaldos, visi kiti pamokslai bus sakomi lenkų kalba.

Kun. prof. Kraujalis praneša, kad lietuvių ketina kelti reikalavimą kartu dalyvauti kai kurios iškilmių dalyse.

J. E. paaškina, kad, be lietuviškų pamaldų, lenkiškai ir lietuviškai bus perskaitytas tūlityniškai surašytas aktras.

P. Lukucjevskis sako, kad pamaldos skirtos visiems, reikia tik apibrėžti, kada vyks lenkiškis, o kada lietuviškis.

5. Prof. Ruščicas siūlo, kad Relikvijos būtų apgaubtos tinkamomis dekoracijomis, panašiomis į sarkofagą koplyčioje, tik stiklinėmis, padarytomis *ad hoc*. Pavyzdži prof. Ruščicas prideda. Siūlo taip pat išleisti jubiliejinius paveikslius ir medalius. Nutarta pas prof. Ruščicą nukreipti jézuitus, kurie jau yra užsięmę šiuo darbu. Be to, prof. Ruščicas pataria pasiūlyti atskroms draugijoms, sajūdžiam, ciechams pastatyti triumfo vartus kelyje, kuriuo eis procesija su šv. Kazimiero Relikvijomis.

Nutarta pavesti šiuos reikalus Meno komisijai.

6. P. Jarockis išeinskia nerimą, kad organizuoti procesiją su Relikvijomis bažnyčioje yra pavojinga. Spūstis būsanti didžulė. Piligrimai bet kokia kaina brausis prie Relikvijų. Kad būtų išengta nelaimingų atsitikimų, jis pataria atsisakyti procesijos Katedroje.

Kunigas infulatas Michalkevičius siūlo atsisakyti procesijos tik šeštadienį, tuomet pernešti Relikvijas į presbiteriją per šoninį ejimą. O pirmadienį ir antradienį būsių mažiau žmonių.

7. Kun. prelatas Michalkevičius informuoja, kad būta sunkumų gaunant sklypą bažnyčiai Medininkuose. Bet dabar Vyriausybė deda pastangas organizuoti mainus. Iš Medininkų savininkės p. Komarovo paimamas atitinkamas sklypas ir gnuvėsiai, o p. Komarova gaustanti mainais kitą sklypą. Vyriausybė duoda Medininkų parapijai 10 dešimtinių, o kitą pusę reikės išpiirkti iš Vyriausybės. Bažnyčiai parinkta vieta ne tarp gnuvėsių, bet netoli ese esančioje liepų apsuptyje kalvoje.

Ten bus pastatytas kryžius ir altorius, prie kurio gegužės 29 d. bus aukojuamos iškilmingos šv. Mišios.

Tėismo pirmininkas p. Sumorakas klausia, kokių būdu bus sudarytas aktas, kadangi teisėje nereglementuojami mainai, tik pirkimas arba dovana. Be to, siulo registruoti Medininkų gnuvėsius Svietimo ministerijoje, nes tai palengvintų paramos teikimą ir Vyriausybės globą išsaugojant šį paminklą.

8. J. E. pranešė apie paskaitų, meno-dekoracijų, informacijos ir ūkio, iškilmių reikalų, butų, finansų, lietuvių komitetų įkūrimą.

P. Jelenska vietoj savęs siūlo pavauduotoją, kadangi negali dalyvauti, nes bus išvykusi.

Kun. prof. Kraujalis prašo išbraukti iš sąrašo lietuvių komitetą, bet garantuoja, kad komitetas dirbs, tik ne nori figūruoti šalia kitų komitetų.

9. J. E. informuoja susirinkusius, kad jėjimas į iškilmingą minėjimą bus mokamas siekiant padengti rengimo sąnaudas. Mokestis – 500 ir 300 markių (balkonas).

P. Jarockis siūlo, kad bilietai inteligentijai būtų brangesni ir būtų skirta tam tikras skaičius nemokamų bilietų piligrimams iš kaimo. Po kur. infulato Michalkevičiaus paaškinimų p. Jarockis atšaukia savo siūlymą.

Nuspręsta rezervuoti garbės vietas delegacijai.

10. P. Kotvičova siūlo pakvesti į iškilmes Popiežiaus nuncijų iš Varšuvos, nes tai bendro pobūdžio iškilmės. Nuncijaus dalyvavimas padidinsiąs iškilmių reikšmę.

P. Ostreika siūlo švęsti labai iškilmingai, kadangi tai retos iškilmės. Žmonės nori, kad dalyvautų kuo daugiau vyskupų, – tai minėjimui teikia daugiausia iškilmingumo. Pataria pakvesti visus šalies vyskupus.

J. E. siūlo teikti pasiūlymus, kaip apgyvendinti vyskupus pas kur. infulatą Michalkevičių, ir baigia posėdį.

4. 1

Roma, 1948 m. birželio 11 d.

Popiežiaus Pijaus XII brevė dėl šv. Kazimiero skyrimo Lietuvos jaunimo ypatingu dangiškuoju globėju

Popiežius Pijus XII
Šiam jvykui amžinai atminti

Šventojoje Bažnyčioje seniai įsigalejo tradicija, kad Romos popiežiai skiria tautoms ar atskiroms tikinčiųjų bendruomenėms dangiškuosius globėjus prie Dievo, idant pastarieji šviestų jiems tartum ryškūs krikščionisko gyvenimo pavyzdžiai ir ateityi į pagalbą bei padėtį šio pragažinto paskaulio pavojuose atsidūrusiems žmonėms. Tai įgyja didžiulę svarbą ypač šiuo mūsų gyvenamu metu, kada, pasibaigus žauriam apgailėtinam karui, be kitų tautų, ir lietuvių tauta, ypač jos brėstantys ir jauni žmonės, kaip matome, yra purtoma baisios grūties: visos geriausios jos atžalos, kone visame pasaulyje neseniai vykus ginkluotai kovai, narsiai kovodamos atidavę gyvybes už tévynę arba pasmerktos lagerio darbams buvo išežtos į tolimus svečius kraštus; vieni jaunuoliai smurtu buvo priversti tarnauti svetimoje karionėnėje, keliant didelį pavoju tikėjimui ir papročių tyrumui; kiti, likę tévynėje, yra viliojami bedievę žabangomis ir vilionėmis, ypač specialių profesinių mokyklų mokiniai, idant buldau būtų išmokyti vadinanomojo komunizmo melagingų tiesų pagaliau daugelius kitų, išvyti iš tévynės, yra priversti leisti dienas Europos, Pietų Amerikos, Australijos šalyse ar kituose kraštuose. Tad tokiomis pragažintomis sąlygomis, už kuriias sunkesnūs visoje Lietuvos istorijoje nėra buvę, šios tautos jaunuomenės, atmenančios seniajį tikėjimą, dar uolau imtas garbinti Šventasis Kazimieras, Lenkijos karaliaus Kazimiero Trečiojo sūnus ir Lietuvos žemų kunigaikštis, kurio gerbimas jose seniai yra paplitęs. Būtent šis žauniausias jaunuolis, kuris sulaukės vos 25 metų baigę šventą ir garbingą [savo] gyvenimą, akivaizdžiausiai parodė ištikimą meilę Apaštala Sostui ir katalikų tikėjimui, nes jis tévynėje energingiausiai mėgino naikinti klaidatikystés modus. Jis taip buvo rastas rankose laikas popieriaus lapelį, kuriame buvo surašyta Jos garbei sukurta giesmė. Šventajį Kazimierą reikia ypač šlovinti ir už tai, kad per visą gyvenimą sugebėjo likti nesuterštas jokiui begėdystės purvu, todėl štaišas nepalankiaiškis laikais, kada tyrumo dorybę yra puolama visais įmanomais būdais, tikrai yra vertas pelnytai ir pagrasti būti keliamas Lietuvos jaunuomenei kaip kilnus pavyzdys. Visa tai įvertinę, Lietuvos vyskupai daugelio piliečių vardu per garbingai broli Vincentą Padolskį, Larandos vyskupą, pateikę mums nuolanką prašymą, idant maloningu teiktumės paskelbtį Šventajį Kazimierą Lietuvos jaunimo ypatingu dangiškuoju globėju. Tad mes, nuoširdžiai užjaudami dėl didelės nehaimes šių tautų, ir ypač tuo jos narius, kurių yra pačiam jaunystės žydėjime, ir siekdam, kad minėto Dievo tarno garbinimas tolydžio augtų ir galėtų jiems atnešti vis gausesnių šventumo bei Aukščiausiojo paguodos vaisių, nutarėme mielai pritarti šeems prašymams. Todėl, išlaikęs ir garbingai mūsų broli, Šventosios Romos Bažnyčios kardinolą Klemensą Micarą, Velletri vyskupą, Šventosios apeigų kongregacijos pirmmininką, samoningai ir gerau apmastes, apaštališkosios valdžios galia šiuo raštu amžiam patvirtiname, skiriame ir skelbiame Šventajį Kazimierą Išpažinėją viso Lietuvos jaunimo ypatingu dangiškuoju globėju prie Dievo ir suteikiame visas ir kiekvieną atskirai liturgines iškilmes ir privilegijas, skiriamas ypa-